

www.strik.rs
www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

Dorthe Nors
Spejl, skulder, blink

UREDNIKA

Ljubica Pupezin

Prevod ovog dela podržala je

DANISH ARTS FOUNDATION

© Dorthe Nors 2016

Published by agreement with Ahlander Agency

© za srpski jezik, ŠTRIK, 2018

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

Dorte Nors

RETROVIZOR, RAME, ŽMIGAVAC

S DANSKOG PREVEO

Radoš Kosović

BEOGRAD

2018

Sonja sedi u automobilu, ponela je rečnik. Težak je, leži u tašni na zadnjem sedištu. Dopola je prevela poslednji krimi roman Jeste Svensona, a kvalitet je počeo da mu opada već u prethodnom. Pomislila je: vreme je, imam novca, pa je potražila auto-školu na internetu i upisala se kod Folkea na Frederiksbergu. Učionica je mala i plava i miriše na ustajali duvanski dim i svlačionice, ali samo učenje joj dobro ide. Pored Folkea, u učionici je samo još jedna osoba Sonjinih godina, a tog čoveka su uhvatili da vozi pijan, pa se držao po strani. Inače, Sonja je štrčala među mladima, a na kursu prve pomoći instruktor ju je koristio kao primer. Pokazao je mesto na njenom grlu gde je trebalo da zamisle da vazduh više ne prolazi. Izveo je Hajmlihov zahvat na njoj, njegovi prsti su je pipali po licu, zašli joj ispod kragne, prelazili joj po rukama. U jednom trenutku počeo je da je davi, ali to nije bilo najgore. Najgore je bilo kada je trebalo da sami izvode vežbe. Bilo je ponižavajuće da je osamnaestogodišnjak polaže u stabilan bočni položaj. Zbog toga joj se i zavrtelo u glavi, a to niko nije smeo da sazna. *Ti si pravi borac*, uvek joj je govorila majka, i to je tačno; Sonja se ne predaje. Trebalo bi da se preda, ali se ne predaje, *i onda snažno pritisnete grudi trideset puta i oslušnete da li se disanje vratilo*, rekao je instruktor prve pomoći.

To je to, na kraju krajeva to je i najvažnije, pomislila je Sonja: disanje, i položila je teoriju. S njom je uvek praksa problem, i eto je sada u automobilu. Lepo je što je stigla dotle, mada to nije dovolj-

no; hoće da bude vešta, da uđe u rutinu. Sonjina sestra Kejt i zet Frank položili su vozački ispit osamdesetih. Kod kuće u Balingu dimile su se gume i trkalo se po njivama u polovnim automobilima. Kejt se u mladosti bacala u sve neprilike kojih se kao odrasla plaši. Bila je slepi putnik u raskantanim kolima, *femme fatale* na igrankama, centar pažnje u klupskim domovima i na gimnastičkim sletovima. Sonju ne bi iznenadilo ni da je Kejt pokušavala da potajno odveze automobil kući. U Balingu se kola krišom odvoze putem iza crkve, a i Sonjin automobil mili kao da se šunja, ali to je zato što ona ne ume da vozi. Teško joj je da razume automobil kao mehanizam, i časovi vožnje krcati su problemima. Najveći trenutno sedi pored Sonje u automobilu. Zove se Jite, a učionica se oseća na njen dim. Auto-škola je prosto tapecirana duvanskim dimom, a najveći deo prošao je kroz Jitina pluća. Kad Sonja dođe, ona sedi u Folkeovoj kancelariji, na Fejsbuku je ili otvara zdravstvene kartone učenika. *Ona Melani s konjskim repom nije prošla lekarski pregled*, viče Sonji na vratima. *Nešto joj fali s nervima, jesi li znala?*

Sonja nije znala, a ni sama nije prošla pregled. Ima problem sa ušima. U pitanju je nasledna stvar s majčine strane; gube ravnotežu u određenim krajnjim položajima glave. Inače je dugo mislila da ju je to zaobišlo, ali onda se pojavilo, poziciona vrtoglavica. Zapravo se zove benigni paroksizmalni pozicioni vertigo, ali to je previše latinskog za mesto odakle Sonja potiče. A i ume to da kontroliše. Ni u čemu je neće omesti, i eto je sada u kolima. Jesta je na zadnjem sedištu, a Jite pored.

Pošto Jite ima toliko toga na srcu, ne stiže da Sonju nauči da menja brzine. Već šest meseci vozi s Jite, a neprekidno greši s brzinama. Jite uvek iskoristi priliku da to sredi umesto nje, jer kad se tako sama postara za menjanje brzina, ne mora da skrene s teme: sin joj se ženi, njeno unuče će dobiti grozno ime, snaja joj je glupa kao noć, a sestra novog muža majke njenog zeta nije ništa bistrija.

– Tajlandani ne umeju da voze.

Sonja i Jite čekaju na semaforu na Frederiksbergu. Poslednja cigareta zapaljena izvan automobila ušla je s njima. Sada se meša sa znojem koji Sonja luči. Daje desni žmigavac, Jite je spustila ruku na menjač, dok Sonja pogledom traži bicikliste.

– Ta koju sad imam zove se Pakpao. Pakpao? ZELENO JE! DRUGA BRZINA, DRUGA, BICIKL!

Jite prebacuje u drugu brzinu dok Sonja izbegava bicikl.

– A udata je za nekog matorog krmka od pedeset pet godina. Da si videla kako se pravio važan kad je bio u kancelariji.

Automobil je već skoro stigao do centra, vožnja ide glatko, pa Jite može da prebaci u četvrtu. Obavlja to pomoću instruktorskog kvačila, a onda pokazuje na prodavnicu delikatesnih namirnica:

– Tu prave odličan pekmez, i super paštetu sa slaninom i koktel kobasicama. Obožavam Božić, nikad mi nije dosta Božića. Zar i ti ne obožavaš Božić?

Početak je avgusta, a Sonja nije luda za Božićem. Tad mora da se bakće s Kejtinim spiskovima za kupovinu i ograničava štetu premotavajući vreme unazad, ali ipak klima glavom prema Jiti. Ne bi da joj se zameri pošto, u suštini, Jite upravlja automobilom. Ali zapravo joj je i pomalo simpatična, pošto je Jite ispričala da potiče iz Jurslanda, seoceta blizu Nimtoftea.¹ Jitin otac držao je lokalnu prodavnicu krmiva, a nalazila se preko puta škole, pa je Jite mogla da trkne kući na odmoru za užinu. Preselila se u Kopenhagen kada je imala dvadeset godina. Mlađi brat seoskog policajca imao je slobodnu sobu u Vidovreu. I sam je radio u policiji, taj mlađi brat, a Jite je oduvek volela muškarce u uniformi. Sada živi u Sulreu, dalje od grada, ali onomad je izlazila i plesala sve dok sa sebe nije strela miris danske poljoprivrede.

¹ Sonja i Jite, dakle, potiču iz istog dela Danske, iz Jilanda. *Prim. prev.*

Sonja je rekla da je teško poverovati da je Jite iz Jilanda. Ne čuje se dijalekat, mada je, opšte uzev, teško razumeti Jite. „Skreni desno” je kod nje *skredsno*, a „skreni levo” je *skrelvo*, ali to nema veze s dijalektom. To je jednostavno najkraći način da daje smernice, a da ne mora da skrene s teme.

– Nikad ne bih rekla da si iz Jilanda – kaže Sonja.

– E, da me samo čuješ – *skredsno* – kad preko telefona razgovaram sa sestrom. ZELENA STRELICA, ZELENA, SKREĆI, JEBEMTI, BICIKL!

Sonja skreće nadesno i razmišlja kako li sama zvuči kad se čuje s Kejt. Mada se više skoro nikad ne čuje s Kejt, ali sada će uskoro biti u Ulici Vesterbru. Pre toga čeka ih Ulica Istedgade sa svojom saobraćajnom močvarom, a Jite priče kako joj se sviđaju oni švedski stepenasti svećnjaci na prozorima kada je Božić. Smatra i da jelku treba okтити srebrnim trakama, ali njena snaja se ne slaže. Kod nje sve mora da bude belo na jelci, i to Jiti nije jasno, kao što joj nije jasno ni zašto Folke prima tolike strance u školu.

– Zašto ne idu u svoje škole? – kaže Jite. – Ne razumeju šta im pričam. Opasno je – *skrelvo* – voziti s njima.

Sonja razmišlja o prodavnici krmiva u Jurslandu. Imali su takvu i u Balingu. Preko puta se nalazio dragstor koji su svi zvali *Super-Oge*, po vlasniku. Sada u Balingu nema piljara, nema mesara, nema pošte. Poljoprivrednici su pojeli jedan drugog, pa su ostala samo dvojica, a oni su zbrisali sve puteve ka gradu kojima se nekada razvozilo mleko, stazice na kojima su kafe-kuvarice razmenjivale glasine, pa i najobičnije šumske puteljke. Baling je postao izolovan slučaj civilizacije usred predimenzionirane njive, ali vresište iza njega ostalo je pošteđeno ljudske efikasnosti. Ima labudova tamo, i mada skoro više niko ne radi u poljoprivredi, zadružne kuhinje još su velike. Veličine su manjih kantina. Dug laminiran sto na jednom kraju predviđen za radni narod, sada iseljen, i noviji elementi

kraj prozora. Da bi se popelo na klupu, trebalo je uposliti ruke, uhvatiti je i skočiti, a tako je sedela i Jite u Jurslandu, mlatarajući nogama. Veliki je odmor, otrčala je kući da jede, stopala joj ne sežu do poda. Ima kratke crvene čarapice i kariranu suknjicu. Njena majka pred nju stavlja krišku belog hleba. Majka sama peče hleb; suv je, Jite premazuje krišku margarinom. Onda uzima kesu smeđeg šećera. Šuška. Zabavno je pritiskati šećer u margarin. Time može da prekрати mnogo vremena. Potom sluša kako šećer krcka u ustima. Pljuvačka ga topi, postaje slatka poput sirupa. Uskoro će zvoniti za kraj odmora. Kada se zvono ogłosi, majka više da će zakašniti. Jite mora da pretrči put, nožice joj rade kao palice za bubanj.

– KOČI, JEBEMTI! POBOGU, ZAR NE VIDIŠ PEŠAČKI PRELAZ?!

Jite je zakočila i prebacila u prvu. Zaustavile su se i gledaju uplašenog muškarca u vindjakni.

– Treba da zakočiš kad vidiš čoveka! – kaže Jite.

– Znam, znam – odgovara Sonja.

– E, pa ne izgleda tako! – kaže Jite i podiže stopalo s kvačila, prva brzina, druga.

Zvoni Jitin mobilni telefon. Prolaze Ulicu Vesterbrugade, treća brzina. Jitin muž ima slobodno prepodne, ne može da nađe daljinjski upravljač.

– U KORPI JE. DA, U KORPI. U KORPI PORED... (*skredsno*, žmigavac, žmigavac, jebemti, *skredsno*, polako, POLAKO!)... pa mogla bi rebarca, u principu.

Penju se Ulicom Istedgade sred jata blistavih bicikala. Sonji je pao mrak na oči, skoro da više ne diše, na raskrsnici kod Ulice Enghavevej uspeva da skrene nalevo manje-više samostalno. Jite više ne razgovara s mužem, ali sada je videla da joj je stigao MMS od snaje. Na slici je Jitino unuče u odelcetu za krštenje, glas joj podrhtava, i Sonja treba da vidi sliku, ali moraće da sačeka, pa Jite odlaže telefon na komandnu tablu.

U kolima je teško povući granicu. Učenik podvrgava volju instruktora, i Jite ju je jednom primorala da obiđe pokretni kiosk s viršlama. Inače su se mirno vozile naokolo, ali onda su došle do ostrva na putu. Do ostrva i tog kioska. Sonja nije morala da ga obilazi, ali su ljudi iza izgubili strpljenje i počeli da trube. *Pa vozi, jebemti, obiđi ga!*, povikala je Jite, i Sonja je skrenula u suprotnu traku, obišla, da bi se potom toliko brzo vratila u svoju traku da je zamalo pregazila prodavca. Teturao se ispred s tovarom viršli. *Zamalo da ga носиš na duši*, kazala je Jite tada.

Ta sramota je još nije napustila. Ni sramota ni strah od ubistva, a sada se približavaju Aleji Vigerslev. Penje se pored Zapadnog groblja, a Jite odlučuje da skrenu i naprave krug oko njega.

– Ja inače volim Zapadno groblje – pokušava Sonja da prozbori. – Skroz dole ima kapela sa šperpločama preko prozora. Mislim da je više ne koriste. I ima aleja kvrgavih topola. I jezerce. Volim tamo da legnem na ćebe i čitam.

Jite smatra da je čitanje za ljude na odmoru, a groblje za pokojne. Mnogo je pokojnih u Jitinoj porodici. Neki su nastradali u saobraćaju, drugi su umrli od raka ili zbog nesreća na poslu. Jitina majka još je živa, ali sestra joj ima hroničnu opstruktivnu bolest pluća, a Sonja treba da skrene. Treba da skrene nalevo. Retrovizor, rame, žmigavac, spusti kvačilo. Jite prebacuje u drugu, ali Sonja sama odlučuje u koju će traku skrenuti. Izabrala je pravu, što inače nije lako, pošto ih ima toliko. Crveno svetlo, prebacile su u prvu, stoje, čekaju. U traci desno stoji kombi. Turira.

– Mudžosi – kaže Jite i pokazuje na kombi.

Sonja gleda u semafor. Svetlo se menja. Polazi. I kombi polazi, skreće i preseca Sonju. Zabranjeno je skrenuti nalevo iz desne trake. Sonja to dobro zna, a i Jite: već je spustila prozor, provukla ruku i pokazala srednji prst, dok joj se druga ruka nadnela nad volanom da trubi. Jite pribegava i prstu i sireni, stoje na raskrsnici dok

traje zeleno svetlo. I kombi zastaje na raskrsnici, spušta se i njegov prozor.

– SMRDLJIVI PAKISTANCI! – viče Jite.

– JEBI SE, KUČKO! – čuje se iz kombija.

Sonja pomišlja na mrtve premijere na groblju. Toliko je lepo otići tamo s ćebetom. Onda leži na njemu posmatrajući Hansa Hetofa dok patke kvaču, a krov velike kapele blista na suncu. Liči na nebeski Jerusalim, ili tračak jedne daleke Danske. Mirišu tise i šimšir, kao da je usred ničega. I jelen bi teoretski mogao da prođe tuda, i Sonja kupi kolačić uz kafu, ukrade bršljan u šipražju. Mrtvi se ne deru, a ako ima sreće, preleti i ptica grabljivica. Kad tamo leži, umakla je.

– Razvaljuju me ruke i leđa – kaže Sonja.

Četvrtak je, i jara. Leži na stolu za masiranje, glava joj je u onom malom obruču za plivanje. Vilice joj se stežu na koži kreveta, bolelo ju je kada je htela da opere zube. Kao da joj je zglob zarđao, ali maserka se sada usredsredila na njene guzove. Ponekad pređe na više, kaže da je nešto izašlo iz Sonjinog stomaka i popelo se uz telo. Sigurno gnev. I na ivici je da joj izađe iz usta. Slobodno neka ga pusti, kaže maserka.

– Samo nek izađe – kaže ona.

Patos maserke po imenu Elen od struganog je parketa. Mesta gde su grane nekada rasle na drvetu jasno se ocrtavaju. Spavaća soba Sonjinih roditelja sva je bila u drvetu. Svuda je bilo ostataka čvorova grana. Dok je Sonjina majka čitala časopis o poznatima, a otac šušкао novinama, ona je oživljavala drvo. Takav čvor mogla je da pretvori u mnogo šta: ptice, automobile, likove iz *Paje Patka*. I Elenin patos je u tom smislu živ, a dobro ju je šćepala za zadnjicu. Kaže da je Sonja mnogo stegnuta, a kada je pre dvadesetak minuta stigla, vrata Elenine kuhinje bila su odškrinuta. Sonja je pokušala da proviri, ali nije uspela da vidi mnogo šta osim pribora za štrikanje na kuhinjskom stolu. Sonja ne zna ništa privatno o Elen, osim da dobro masira i da ima nečeg čežnjivog u njenim očima.

– Guzovi su ti tvrdi – kaže Elen – a to je zato što si mnogo stegnuta. Kažemo da je neko „stegnut“, ali i da treba „stegnuti zube“. Vidiš li kako je sve u jeziku?

S obzirom na to čime se bavi, Sonja to odlično zna. Jezik je moćan, gotovo magičan. Najmanja promena može da uzdigne rečenicu, ili je upropasti.

– Mislim da treba da zamoliš za malo više mira u kolima – kaže Elen.

Problemi u auto-školi večita su tema u Eleninoj ordinaciji, a njen savet uvek je sučeljavanje. Ali Sonja je već davno odustala od toga da moli za mir. To se nipošto ne isplati. Kada bi Sonja zamolila za mir, Jite bi možda poslušala, ali to ne bi potrajalo. Sama činjenica da joj je učenica nešto naložila mogla bi da poremeti Jite iznutra. Tišina hrani sve što je ružno u Jite. Kao što se kod Kejt sve opasno obrazuje na praznim površinama, pa ih uvek treba prekriti monotonim ćaskanjem, receptima za kolače i psećom dlakom.

Elenine ruke čvrsto hvataju Sonju, a Sonja je isuviše retko u nečijim rukama. Ubeđena je da Elen ima snažnije ruke od većine ljudi. Sigurno mnogo nosi, a nije izvesno ni da sve njene mušterije mogu same da se popnu na sto. *Svakom je potrebno da mu se priđe preko tela*, rekla je Elen, a i Kejt ima snažne ruke. U staračkom domu gde radi imaju dizalice za stare i bolesne. Ipak mora i sama da ih podiže, i Elen i Kejt snažne su u tom smislu, a sada je Elen s guzova prešla na „zasrčje”.

„Zasrčje” je deo između lopatica. Elen to zove „zasrčjem” jer je to mesto iza srca, gde čoveku zariju bodež kada ga ubodu u leđa. Tu je Sonja osetljiva. Toliko osetljiva da zuri u čvor na patosu dok Elen gnječi. Čvor liči na Mikija Mause s malo prevelikim ušima, stoji sa šakama na bokovima. Nosi rukavice i ima zlatnu dugmad na pantalonama. Zove Plutona, jer pas treba da dođe, i to odmah. Boli je, bole je i mišice; kao da svugde ima velike modrice.

– Jao, majku mu, zar i tu? – kaže Sonja.

– Šta misliš, zašto te toliko bole ruke? – pita Elen.

Sonja kaže da je to možda zato što je doživela okršaj na raskršnicima kod Zapadnog groblja. Mislila je da je to već ispričala Elen zajedno sa ostalim Jite-glupostima, ali nije. Godi joj da sada to kaže, a i priča o potonjem povratku do Folkeove auto-škole. Kako se Jite sva bila narogušila. U jednom trenutku Sonja je pokušala da sama promeni brzinu, a nije trebalo, pošto ju je onda Jite optužila da pokušava da pokvari kola.

– Došlo mi je da zaplačem – rekla je Sonja.

Elen je spustila svoje tople ruke na njene mišice.

– Baš je nepravедna.

Sonja oseća da joj se muskulatura desne mišice malo opušta. To je zbog Eleninih šaka, miluju je, prsti masiraju tačku iza uвета, a Sonja je odrasla žena, nije više dete. Nema više potrebu da tera ljude da se pomire, niti to može. Ljudi neće da izgube stvari, neće da se otvore. Kejt se, na primer, više ne javlja na telefon.

– Hoćemo li da se okrenemo na leđa? – pita Elen, a Sonja pokušava da klimne glavom.

Nije joj lako tako s glavom u obruču za plivanje, a okretanje joj, opšte uzev, teško pada; poziciona vrtoglavica javlja se u određenim uglovima. Grozno je kada joj je glava u takozvanom zubarskom položaju. Elen smatra da je Sonjina vrtoglavica izraz duševnog stanja, a Sonja joj je objasnila da je u tom slučaju većina žena iz njene porodice u istom duševnom stanju, mada ne želi da razgovara o svojoj porodici s nepoznatima. Inače, ima nečega u tome kako Elen tumači tuđa tela, što Sonju podseća na predavanja o analizi teksta koja je imala na fakultetu. Stvari treba da znače nešto drugo, treba da se uzdignu, oslobode papira i uznesu do višeg značenja. Treba da se udalje od mesta na kojem se nalaze. Stvarnost nije dovoljna. Elen ne može da sakrije takvu čežnju, a sudeći po anđelima koje je stavila svuda po klinici, to i ne želi. Ima figurica anđela po pisaćem stolu i na prozoru, čak i na lančiću oko Eleninog

vrata, a sada obilazi sto za masažu. Hoće da pređe na Sonjina stopala, koja imaju kriv svod. *Neće da uhvate zemlju*, kazala je Elen. Na Eleninoj internet stranici piše *masažna terapija*, i Sonja je mislila da je to vrsta fizikalne terapije, ali kod Elen njeno rame nije rame, nego emocija. Njene šake nisu samo šake već izraz duševnih stanja. Elen smatra da kao maserka ima zadatak da tumači Sonju, a Sonja na to može da odgovori samo tumačenjem Elen. U pitanju je obostrani hermeneutički cirkus. Ako Sonju bole zglobovi šake, Elen kaže da možda „prejako steže uzde”. Kada joj je Sonja odgovorila da je to možda zato što je počela da radi na krimiću Jeste Svensona, pa mnogo napreže šake kucajući po tastaturi, Elen je rekla:

– Onda se to verovatno otpor prema Jestu Svensonu ispoljava u šakama.

To uopšte nije nemoguće, ali sada se Elen ne bavi njenim šakama: Sonjina stopala štrče daleko preko ivice kreveta. Njen zet Frank zove je Masaji, jer je jednom bio u Africi. Otišao je tamo da crncima priča o eolskim turbinama, i Sonja ga zamišlja kako stoji nasred savane. Zuri Masajima u kolena. Nizak, u majici, stajao je pored čoveka koji se nadnosio nad njim, pa je pomislio da je zabavno da zadirkuje Sonju da je Masaji, jer ona uopšte nije niska. Toliko je dugačka da Elen mora da čušne hoklicu unazad kako bi joj lepo uhvatila stopala. Vešto masira, tu nema sumnje. Ali tom tumačenju tela Sonja se baš i nije nadala.

– Inače, lep ti je privezak – kaže Sonja gledajući anđelčića.

Elen malo okleva i kaže da ga je kupila na jednom seminaru.

Ništa više nije rekla, ali Sonja već dugo zna da Elen nešto zadržava za sebe, neke dodatne informacije. Sklona je nadnaravnom, a Sonjina drugarica Moli ima istu takvu sklonost. Sve vreme koliko ju je Sonja poznavala, Moli je uvek bila pod uticajem geografskog i kosmičkog nespokoja. Tokom cele gimnazije planirale su da odu nekud. Ne zato što je Sonju trebalo ubeđivati već više zato što je

Moli stalno razrađivala tu temu, stalno govorila o njoj. Bilo je to vreme grozničavih snova o budućnosti, i tako su 1992. završile u kombiju za selidbu. Otac za volanom, isturene brade, Sonja i Moli pogleda čvrsto uperenog ka istoku. Isprva deljenje stana, pa život u Kopenhagenu, a pre nekoliko godina bila je na žurki kod Moli gore na Hersholmu. I tu je bila neka gatara. Sonja je pila pivo naslonjena na frižider, dok je gatara – koja je nosila kari-žutu tuniku i pila samo vodu – videla stvari u Sonjinoj budućnosti. Otac je uvek upozoravao Sonju na sve što miriše na veru, pa je prvo pomislila da gatara svakako ima neku dijagnozu, a pošto ju je otac takođe uvek učio i da je greh prezreti bolesnika, pustila je gataru da kaže šta ima. A ako sad pogleda unazad, gatara je bila u pravu kada joj je rekla da će biti nesrećno zaljubljena. Prvo je upoznala Paula. Onda se zaljubila. Onda je on izabrao devojkicu od dvadeset i kusur godina koja je i dalje nosila pletenice u riblju kost, a ostatak proročanstva je potisnula. Kako drugačije preživeti?, pomišlja, ali pokušava da se seti svega. No zaborav ne popušta.

– Boli li? – pita Elen.

Oh, da, boli, ali Sonja joj to ne govori jer ne želi da joj stopala budu protumačena, a jednom je u Jilandu upoznala ženu koja je mogla da vidi duhove. Otišla je u Jilandski prevodilački centar jer je bila suviše usamljena kod kuće s Jestom Svensonom. Centar se nalazi u starom manastiru, i ubrzo se začulo šuškanje na tavanu. Podne daske su škripale, vrata se otvarala, a niko nije ulazio. Noću su sove preletale centar, a prevodioci, bilo ih je dosta, zbog tih znakova izmislili su duha. Večeri su prolazili uz vino i ćaskanje, a duh se stalno pojavljivao u razgovorima. Da bi i sama učestvovala, Sonja je duhu pripisala izvesne odlike Jeste Svensona – hipstersku bradu, sako od tvida, škriputave cipele. Sonji je to lako jer je prevela sve njegove krimiče na danski i nekoliko puta se sastala s njim. Ali onda je upoznala sobaricu zaposlenu u centru. Srela ju je na ste-

penicama nekadašnjeg zvonika, silazila je, a sobarica se pela. Oh, kazala je Sonja kada su naletele jedna na drugu, *mislila sam da ste duh*.

Rekla je to u šali, ali sobarica se nije nasmejala. Rekla joj je da može da vidi duhove. Podigla je šaku do levog oka, toga se Sonja jasno seća – kako je mahala prstima ispred levog oka. Rekla je: *Ovim okom mogu da vidim duhove*. Stajala je pred njom praveći se neobičnom, i taj gest je trebalo da naglasi njenu neobičnost. Nije htela da pusti Sonju da prođe. Imala je toliko toga da joj ispriča. Pored ostalog, tvrdila je i da se manastir nalazi u oblasti s posebnim energijama. Vekovima su kosmičke sile sevale u tom kraju. U brdima zapadno od manastira nalazilo se mesto koje funkcioniše kao nekakav sakralni telefon. Ako neko hoće da porazgovara s kosmosom, samo treba da stane tamo. Sobarica je bila vrlo pričljiva i napomenula je da Kopenhagen predstavlja spiritualni čmar Danske. Kopenhagen u sebe upija mračne energije cele nacije.

- *Ja živim u Kopenhagenu* – kazala je Sonja.
- *Pa dobro* – rekla je sobarica.
- *Jeste li nekad probali da prođete kroz Baling?* – pitala je Sonja.
- *Nisam* – odgovorila je sobarica.
- *Mnogi misle da je to još jedan lep danski čmar* – kazala je Sonja, i više nisu progovorile tokom tog boravka.

Sonja gleda Elenino levo oko, pepeljastosivo. Ima setnu notu oko usta, i prestala je da farba kosu. Ruke su joj snažne, ali ima izvesne tame u uglovima njenih očiju, i još je davno priznala da može videti Sonjinu auru. Takođe je, protegovši se preko Sonje na stolu, rukom pokazala i dokle aura seže. *Tvoje energetske polje je oslabljeno*, kazala je Elen žustro odmahnuvši rukom. *Treba da primiš novu energiju kroz potiljak*, rekla je, pokazujući kako da Sonja šakama oblikuje levak iznad glave. Energija će kapati u Sonju kao ključala voda u aparatu za kuvanje kafe.

– A u nedelju – Elen posebno snažno pritiska Sonjina stopala kako bi razumela da su gotova – pravimo mali ženski izlet.

Sonja klima glavom.

– Naći ćemo se na stanici Klampenborg, pa idemo na čistinu u Direhavenu,² gde ćemo meditirati. A dok budemo hodale dotle, cilj nam je da vežbamo čula. Kako ti to zvuči? Da li bi volela da nam se pridružiš?

To je zato što sam rekla da joj je anđelčić lep, pomišlja Sonja, i ne želi da pođe, ali ništa nije planirala za nedelju. To poslednje i izgovara.

– Možemo mojim kolima – kaže Elen.

– Mogu i vozom – kaže Sonja.

– Taman posla, nije mi problem da te povezem. Pošla bih u deset.

Sonja seda na stolu. Kopča grudnjak na leđima posmatrajući mačku koja se pojavila u procepu odškrinutih vrata. Ima pljosnatu njušku, matora je kao Biblija, zgroženo gleda Sonjina stopala, a nema razloga: stopala jesu kriva, ali Sonja ima umetke koji to nadomešćuju. Onda plaća Elen, koja joj pruža račun i uverava je da može odbiti masažu od poreza.

– Samostalna si – kaže Elen.

Samostalna?

Sonja sada stoji uspravno i primećuje da nešto hoće da joj izađe iz usta. Pokušava da odredi šta je to, nekako je suvo i lepljivo. Zalepilo joj se za nepce. Kao da je domaći beli hleb sa smeđim šećerom, ali šta god da je, sprečava protok govora.

² Direhaven je velika i delimično uređena šumska oblast severno od Kopenhage, popularno izletišta. *Prim. prev.*